

بسمه تعالی

موضوع جلسه: کارگروه مشورتی آفریقا

تاریخ جلسه: یکشنبه 88/2/13

ساعت جلسه: 13 - 17

حاضرین: جناب آقایان محمدی فرد، حمیدی بنام (کارشناس ارشد حوزه وزیر، سفیر در کونگو و برازاویل)، معیر (مشاور معاونت آفریقا سفیر سابق کنیا و زیمباوه)، دکتر ابوطالبی (استاد دانشگاه و سفیر سابق اوگاندا)، دکتر بخشی (معاون پژوهشی مرکز آفریقا تربیت مدرس)، توکلی (سفیر سابق تانزانیا)، رضایی (کاردار سابق ژنرال)، دهباشیان، شهرابی، فراهانی، توکلی، بختیاری، درویشی، بلالی، سرخیل

۷ جناب آقای محمدی فرد

خیر مقدم خدمت اساتید و صاحب نظران و اعضای محترم اتاق فکر و برنامه و تشکر از زحمات برادر حمیدی بنام که هم در برگزاری میزگرد هم اندیشی و هم در این جلسات داشتند.

بعد از معرفی اجمالی میان اعضای اتاق فکر و کارگروه مشورتی آفریقا، در راستای معرفی برخی از دغدغه های امداد در حوزه مباحث نظری و پیرو هماهنگی قبلی محورهای زیر مورد بررسی قرار گرفت

1- واکاوی مفهوم دیپلماسی حمایت.

2- مسئله شناسی دیپلماسی حمایت در آفریقا و راهکارهایی که در آن زمینه است و امداد داعیه دار آن است.

- بدیهی است که هر کدام از این مسائل دامنه دار است. در تلاش هستیم تئوریهایی که در خصوص مسائل آفریقا است و اقداماتی که در آنجا انجام شده مورد بررسی قرار گیرد و یک تلفیقی جهت رسیدن به تئوریهای جدید فراهم شود.
- حضور جدی امداد در آفریقا از سه سال پیش در کومور، سیرالئون، تانزانیا بوده و همچنین ارتباط با الجزایر، اتیوپی و ساحل عاج (در قالب هیاتهایی) بوده است که نهایتاً دفتر در کومور ایجاد شده است.
- فعالیتهایی که در کومور رخ داده اگرچه مجموعه ای کوچک است ولی نتایج جالبی داشته است.
- مسلمان بودن مردم کومور و نزدیکی با اهل بیت (ع)، سوابق روابط با ایران، زمینه های همگرایی اجتماعی با ایران که در قدیم شیرازها رفته بودند و مسائل سیاسی و پیروزی جناب آقای سامبی شرایط فعالیت را فراهم کرد.

- کمک به اشتغال کار آموزشی که مددجوی امداد هستند و ایجاد بازارچه که در اختیار کار آموزان امداد قرار بگیرد و همچنین بحث تعاونی برای زنان سرپرست خانوار و ایتام و کمکهایی در بحث صید و ماهیگیری شده بسیار تاثرات خوبی در این کشور داشته است
- چارچوب حرکت امداد مبتنی بر حداقل معیشتی در جهت شناسایی استعدادها برای آموزش است.
- الان تعامل خوبی میان امداد و بطن جامعه برقرار است. حتی مفتی اعظم امداد را محل امن می نامد.
- تأمین مسکن دختران یتیم که با توجه به سنت آنها وجود دارد، جلساتی که با بخشهای دانشجویی و دانشگاهها بود زمینه همکاری برقرار شده است.

۷ آقای حمیدی بنام

- ایران همواره به دلیل شرایط خاص خودش دچار درگیریهایی با قدرتهای بزرگ بوده و تحریکهای علیه آن زیاد است. چون به دلیل فضای سیاسی نمی توانند صدمه بزنند به دنبال اعمال فشار از راههای مختلف بوده اند.
- با توجه به این مسائل بحث دیپلماسی که موضوع دیپلماسی حمایت نیز در آن قرار دارد می تواند راهگشا باشد.
- امداد می تواند با همکاری سایر نهادها که وزارت خارجه مهمترین آنهاست در این مسیر گام بردارد و از طریق دیپلماسی غیر رسمی به دیپلماسی رسمی کمک کند. چون شرایط نظام بین الملل بسیار پیچیده است.
- در این زمینه می توان به انقلابهای رنگین توجه کرد که پشت آنها همین دیپلماسی حمایت قرار داشته که غرب توانسته بخشهای مختلف خود را در این جهت بسیج کند و الان به سمت اهداف خود برود.
- ورود ما هم در آفریقا می تواند با این فعالیتهای غیر رسمی و کمکهای مردمی شکل بگیرد. بخصوص که مردم قرابت نزدیک فرهنگی با هم دارند.
- باتوجه به موارد فوق منافع ما اقتضاء می کند در چارچوب تقویت و توجه به دیپلماسی حمایت حرکت کنیم.
- از دوستان خواهش کردیم که در جلسات شرکت کنند و از این جلسات دیپلماسی حمایت را تقویت و کاربردی کنیم. دیپلماسی حمایت زمینه چانی زنی بسیار دارد.
- باید وزارت خارجه قبول کند خیلی از کارهایی را که نمی توان به شکل رسمی انجام داد امداد با کمک دیپلماسی حمایت اجرایی کند. اگر لایبیهایی ایجاد شود می تواند بسیار مؤثر باشد. مثلاً در کومور رئیس جمهور پرورش یافته ایران بوده است. الان آمریکا و اروپا از دیپلماسی عمومی استفاده گسترده ای می کند. باید سعی کنیم نگاه استراتژیک به این موضوع پیدا کنیم.

۷ آقای معیر

- سال 60 بعد از آمدن شهید رجایی در آفریقا وارد فعالیت شدم
- جناب آقای محمدی فرد اشاره ای به کار جهاد داشتند. ابتدا این سوال را مطرح می کنیم که امداد چه مأموریتی در خارج از کشور داشته است؟ آیا از سطح کلان برنامه ای صادر شده و ابلاغ شده است؟ آن وقت می توان به آسیبهای احتمالی پرداخت.

۷ آقای محمدی فرد

- مستند به اسناد بالا دستی که در اساسنامه امداد نیز ذکر شده است و مورد تأیید حضرت امام (ره) و سپس مقام معظم رهبری قرار گرفته، در یک بند حمایت از نیازمندان خارج از کشور براساس اهداف ج.ا.ا.ایران تعریف شده. همچنین با توجه به اینکه دفاع از محرومین یکی از اهداف اصلی نظام اسلامی است بنا براین به صورت ذاتی این مسئولیت بر عهده امداد نیز قرار دارد. لذا امداد موظف است که ضمن اینکه اعتقاد به مسئولیت نسبت به محرومین وجود دارد، طوری برنامه ریزی کند که بازدهی برای پیشبرد نظام داشته باشد.
- یک مرزبندی عقلایی صورت گرفته که در داخل با توجه به برنامه های داخلی و در خارج با سیاستهای کلان خارجی است و در راستای اجرای قانون اساسی حرکت نماییم.
- در سند چشم انداز بیست ساله امداد نیز بخشهای جز این در جهت فعالیتهای خارج از کشور آمده است.
- در سیاستهای کلی برنامه پنج ساله نیز براساس منویات مقام معظم رهبری و سیاستهای کلان اشاره شده است. شناسایی فرصتهای حمایتی در خارج از کشور.
- در داخل امداد با یک جامعه هدف بزرگ و مستمر روبه رو است. در قالب سیاست خارجی سه هدف عمده را قابل تعریف می دانیم:

1- تأمین قلوب در بین شخصیتهای اجتماعی و ارائه چهره مثبت

2- ایجاد چهره نفوذ اجتماعی که به تعمیق روابط با کشور هدف کمک می کند.

3- ایجاد عمق استراتژیک که در افغانی برای از طریق بسط رفتارهای حمایت گرایانه ایجاد کند.

- همچنین بحث الگوسازی نیز مورد توجه است.

۷ آقای معیر

- بنده برادران جهاد و هلال احمد را تشویق کردم. الان هلال احمر روز به روز در آفریقا توسعه می یابد.
- دو عامل مهم است. یکی منابع مالی است که در ادامه باید برنامه ریزی لازم صورت پذیرد. در این راستا باید این استراتژی باشد که در داخل منابع کسب شود و در همان جا هزینه شود. جهاد با این مشکل مواجه شد. عامل دیگر در مورد جهاد این بود که هدف جهادی را فراموش کردند و خود را به عنوان نیروی جهادی نمی دانستند و خود را با دیپلماتی که فضای کاری متفاوتی داشت مقایسه کردند.
- اما هلال احمر در مانگاهاهای خوبی احداث کرده است و روحیه کار در مناطق محروم دارند.

- در سراسر آفریقا فعالیتهای مورد اشاره امداد کم و بیش مورد نیاز است به جز کشورهای مثل مراکش، لیبی، تونس باید دید چه کار باید کرد که روی پای خود بایستند.
- آیا شرکتهایی دارید که کار اقتصادی بکنند؟

✓ آقای محمدی فرد

- امداد اصولاً کارهای سیاسی و اقتصادی نمی کند و دنبال فعالیتهای انساندوستانه است.
- در داخل هم به صورت محدود در جهت توانمند سازی محرومین برنامه ریزی صورت می پذیرد.
- در خارج از کشور از منابع بومی استفاده می شود. مثلاً در لبنان فقط هزینه های اداری و مالی پرداخت می شود. و از راه کارهای امدادی کسب درآمد می شود نه از راههای اقتصادی. یعنی کسب درآمد نیز از طریق امور خیریه است که هم پایدار است. امداد دنبال انتفاع نیست.

✓ آقای بلالی

- از نظر حمایتی امداد تجربیات خوبی دارد. ارائه الگوهای مددکاری داریم. بحث اشتغال و خودکفایی و آموزش فنی و حرفه ای است. چطور باید با کارکنان و مسئولین سیاست خارجی تعامل برقرار کرد؟ چون معمولاً با رفتن سفیر دیدگاهها عوض می شود.

✓ آقای معیر

- به نظر من شاکله سیاست خارجی با تغییر مسئولین تغییر نمی کند. حتی اگر حالت آن عوض شود.
- این تغییرات در مورد فعالیتهای امدادی نیست. ممکن است کارشناسان سازمان فرهنگ چنین بگویند. اما در مورد کارهای بشردوستانه اتفاق نظر بین همه مسئولین در دوره های مختلف بوده است.

✓ آقای دکتر ابوطالبی

- باید نظریات مرتبط در خصوص حمایت در آفریقا را شناخت چون از حدود 300 سال پیش بوده است.
- موضوع حمایتی داخل در اقتصاد سیاست و ... خواهد بود و قابل تفکیک نیست.
- برای شناخت برنامه و استراتژی در آفریقا باید این قاره را شناخت و بعد به دنبال چاره اندیشی بود.
- ابتدا اروپائیا کالای صنعتی را به آفریقا می دادند و کالاهای اولیه می گرفتند. تا اینکه خط کشتیرانی تأسیس شد و بعد از موج دوم انقلاب صنعتی اروپائیا با آفریقا وارد معامله شدند و خواستند ماشینها را وارد آفریقا کنند و عده ای از آنها وارد آفریقا شدند و معادن را شناسایی کردند. پس از مدتی اروپا احساس کردند که باید ماشینها را وارد کنند و شرکاء را خارج کنند و استعمار شکل گرفت و سرزمینها را متصرف شدند. بین دو جنگ سرزمینها تقسیم شد و کم کم مبادله از بین رفت و فقط روسای قبایل بهره می بردند.

- بعد از جنگ دوم جهانی نخبگان آفریقایی دوره استعمار به دنبال استقلال بودند و کم کم منافع به سمت آنها حرکت کرد. در پایان جنگ سرد از بین این گروهها یارگیری شروع شد و به دو قطب شرق و غرب تقسیم شدند. بعد از اینکه شرکتهای نفتی دچار بحران بدهیها شدند، IMF به عنوان ابزار نظام سرمایه داری وارد شد اصلاحاتی کرد و بدهیها را بخشید و کمکها ارسال شد تا اینکه شوروی فروپاشید و کمکها فقط به کشورهای طرفدار سرمایه داری رسید. الان که بحران مالی است امکان کمک ندارند. (یک دوره استراتژیک و یارگیری بود بعد از فروپاشی به شکل کمک رسانی)

✓ آقای دکتر بخشی

- بحث مفهوم سازی دیپلماسی حمایت کمتر پرداخته شده است.
- الان موضوع ورود کمیته امداد در آفریقا جدی است. اینکه آقای معیر از آقای محمدی فرد می پرسند شما چگونه وارد شده اید یک آسیب است. زیرا در بحث آسیب شناسی فاکتورهای بسیاری است که یکی از آنها بحث عدم هماهنگی میان نهادهای مختلف است. که این سؤال بیانگر عدم توجه به جایگاه آفریقا در قانون اساسی است.
- طبق قانون اساسی آفریقا اولویت بسیاری برای سیاست خارجی ما دارد. بنده به آقای متکی هم گفتم ما کار خاصی در آفریقا نکردیم چون استراتژی نداریم.
- معمولاً به دو دلیل در آفریقا کار نمی کنیم یکی بحث کاهش نفت و دوم اینکه نفت و دم اینکه مناطق دیگر ما را راه نمی دهند. یعنی استراتژی نداریم.
- باید ایجاد هماهنگی شود و قسمتی از کمکهای توسعه ای به امداد اختصاص یابد تا بتوان در قالب اهداف جمهوری اسلامی حرکت شود.

✓ آقای توکلی (سفیر)

- کومور را نباید به عنوان نمونه ای کامل برای آفریقا در نظر گرفت
- باید با عنایت به منابع موجود برنامه ریزی کرد.
- باید راهی جهت ایجاد درآمد و هزینه کردن در آفریقا پیدا کرد. در بروندی به یک کارخانه استیل رفتیم. یک کشیش مدیرعامل بود و گفت سی سال پیش حدود 50 هزار دلار گرفتیم و یک کارگاه ایجاد کردیم و الان پول را برگردانده ام و این کارخانه ایجاد شده است.

✓ آقای رضائی

- کار در آفریقا شرایط خاص خود را دارد.

امام موسی صدر در سال 1344 در حوزه به بحث تبلیغات اشاره کردند و مقایسه فعالیت مسیحیت و اهل سنت کرده اند. امام موسی صدر در مقاله خود در آن زمان می گوید مسیحیت 4000 مدرسه ساخته که 2000 آن در کلیسا است.

- ما در مسائل شتابزده عمل می کنیم. باید حداقل 10 جلسه کارگروه حاضر قبل از رفتن به کومور ایجاد می شد.
- با زن راهیبه ای ملاقات کردم که حدود 27 سال در یک منطقه ای کار می کرد که هنوز جزء محدوده شهری نبود و به مرور زمان توسعه یافته بود. هیچ کشیشی از اول کلیسا نساخته است. لذا اگر همه امکانات را داشته باشیم ولی آدم با انگیزه نباشد کار در آفریقا نتیجه نمی دهد.
- به آفریقا روحانی فرستاده ایم هنوز نرسیده نامه می نویسد که 5000 نفر را شیعه کرده ایم در حالی که این کار مقطعی است و بی نتیجه است و باید برنامه ریزی بلند مدت کرد.

✓ آقای درویشی

- کمیته امداد در کومور کار جدی کرده است. نماینده ویژه رئیس جمهور در دیداری که داشتند اعلام کردند که بیش از گزارشهای ارائه شده است.

✓ آقای ناطقی پور

- در آفریقا هم امنیت شغلی و هم ثبات اجتماعی وجود ندارد. در آفریقا زمینه کار زیاد است و استقبال هم می کنند ولی ثبات نیست. آفریقا نیاز دارد که کسی در کنار آنها بایستد و کمک کند.
- اگر یک کارگروه با نهادهای فعال در آفریقا انجام دهیم و نشست داشته باشیم می تواند برای پیشبرد راهکار امداد موثر باشد. امیدواریم با همکاری وزارت خارجه جلسات برگزار کنیم.

✓ آقای محمدی فرد

- در قالب مفهوم دیپلماسی حمایت و شناخت آن با مسائل آفریقا آشنا می شویم که چالشهای بسیاری در آفریقا است. قصد ما بررسی کومور به عنوان یک نمونه نیست باید در قالب بحث دیپلماسی حمایت مورد بررسی قرار دهیم.
- انشاء... با بهره گیری از تجربیات عزیزان بتوانیم این امانت که در اختیار حوزه معاونت بین الملل قرار گرفته به نحو احسن استفاده کنیم.

تهیه و تنظیم: بهنام سرخیل